



ARBÓS i TOR, Jaume

Químic i tecnòleg. Va néixer el 12 de juliol de 1824 a Sant Hipòlit de Voltregà, fill de Francesc Arbós, paraire d'ofici, i de Maria Tor. Al començament de la dècada de 1830, les dificultats econòmiques que travessava la família la van fer emigrar cap a Barcelona a la recerca d'unes millors condicions de vida. El jove Arbós va poder realitzar els seus primers estudis a les escoles dels pares Escolapis, fins que va adquirir els coneixements generals de segon ensenyament. El 1839, dos anys després de la restauració de la Universitat de Barcelona, Jaume Arbós hi va començar a estudiar tres anys de filosofia. Del 1842 fins al 1846 va estudiar química aplicada a l'Escola de Química de la Junta de Comerç de Barcelona. Arbós va estudiar també a d'altres escoles de la Junta de Comerç; ens consta que el 1843 es va matricular del primer any de càlcul i escriptura doble i que va estar matri-

culat del segon any de francès els anys 1843 i 1844. D'altra banda, durant el curs 1844-1845, a més de la química i el francès, va realitzar estudis amb el professor Joan Agell a l'Escola de física experimental aplicada a les arts, de la Junta, i també va fer un curs de geologia i mineralogia a l'Acadèmia de Ciències Naturals i Arts de Barcelona amb el professor d'aquesta disciplina Josep Anton Llobet i Vall-llosera. Mentre estudiava, Arbós treballava al taller familiar que aviat va dirigir. Durant aquests anys va començar a realitzar les seves experiències amb el gas. Al pati del taller familiar va instal·lar un aparell per fabricar gas de l'enllumenat amb un precari sistema de canonades. En acabar els estudis va fer un viatge a París on va poder observar l'organització de diversos laboratoris químics i demostrar les seves aptituds per a la química. El 1846 va obtenir el títol de Regent de segona classe en l'assignatura de química general, a la Universitat de Barcelona. Després d'un intent fallit d'opositar a una càtedra de Química, es va dedicar a la fabricació de productes químics, establint-ne, juntament amb els seus germans, una fàbrica a Sant Martí de Provençals. El 1848 es va casar amb Carme Sala, de la qual va tenir una filla. Va continuar la seva activitat industrial de manera intensa, i va muntar a Sant Hipòlit de Voltregà una fàbrica d'àcid pirolignós i pirolignits. Per tal de conèixer els darrers avenços científics i tècnics relacionats amb la seva activitat industrial va realitzar viatges freqüents a França, Anglaterra, Àustria, Prússia i Bèlgica. El 1851 va establir un laboratori de productes químics a Mataró. La mort de la seva dona, dos anys després del matrimoni, el va colpir profundament. D'altra banda, quan era a punt de donar un nou impuls a l'empresa familiar, una baixada imprevista dels aranzels duaners va afectar greument els productes elaborats per la casa Arbós. L'empresa va fer fallida en no obtenir-se els resultats previstos. La família Arbós reinicià el negoci en un nou local situat al barri del Clot. El 1851 la vida de Jau-

me Arbós va canviar radicalment. Va abandonar els negocis i començà estudis eclesiàstics al Seminari de Barcelona. Va obtenir el títol de batxiller el 1858 i es llicencià en teologia al Seminari Central de València el 1860. Després de convalidar els seus estudis teològics, el 1860 va ser ordenat sacerdot. Un cop ordenat, va ingressar immediatament al Seminari de Barcelona com a cap del Departament de Física i Química, i s'encarregà de les classes d'aquestes assignatures. Va rebre l'encàrrec del bisbe Palau de viatjar a París amb la finalitat de proveir-se del material més avançat per bastir un modern laboratori que permetés l'ensenyament de qualitat als alumnes del Seminari. En els seus escrits científics Arbós va introduir nombroses referències a les seves concepcions religioses. Els llibres especialitzats tenien, però, un abast limitat; per això va pensar que l'elaboració d'un diari havia de ser la forma més adequada per arribar a un major nombre de persones. D'aquesta manera, va participar de manera activa en la fundació del rotatiu *La España Católica*, que va veure sortir el seu primer número el dia 1 de juliol de 1856. Arbós va contribuir a la innovació tecnològica en la indústria del gas, sobretot a través de la invenció del gasogen d'aspiració i del sistema de fabricació de gas Arbós que va aplicar a l'enllumenat de factories i poblacions a tot el territori de Catalunya. Va ser un propagador de la indústria química al nostre país, amb aportacions que sembla que aconseguiren disminuir importacions estrangeres, i va intentar revalorar el conreu de la ciència entre el clergat tot intentant conciliar ciència i religió. El 26 d'octubre del 1882 Jaume Arbós moria del tifus poc temps després de veure morir la seva filla Rosita —que havia pres el nom de Sor Pilar en fer-se religiosa del convent de Valldonzella.

Bibliografía

Manual de Química inorgánica. Barcelona: Imprenta de F. Vallés, 1845.

Programa que presenta Jayme Arbós Bachiller en Filosofía para obtener el título de Regente de segunda clase en la asignatura de Química General. [Presentat, i suposadament escrit, el 1846. Expedient Jaume Arbós a l'Arxiu General Històric Universitari.]

[Amb Roqué, P.] *Tratado practico del blanqueo y tintura de la lana, seda y algodón.* Barcelona: Imprenta de la viuda e hijos de Mayol, 1846-1847.

Carburo de hidrógeno para el alumbrado. Manuscrit. Madrid: Archivo Histórico del Registro General de Patentes, 1852.

Procedimiento para obtener una mezcla gaseosa aplicable como motor a las máquinas fijas o móviles y otros usos. Manuscrit. Madrid: Archivo Histórico del Registro General de Patentes, 1862.

Procedimiento para obtener un compuesto gaseoso aplicable en unión de otros gases al alumbrado y a la calefacción. Manuscrit. Madrid: Archivo Histórico del Registro General de Patentes, 1862-1863.

Aparato y proceder para obtener un compuesto gaseoso para la calefacción y como motor y unido al gas, para el alumbrado. Manuscrit. Madrid: Archivo Histórico del Registro General de Patentes, 1865.

Sistema generador de gas para calefacción, alumbrado y fuerza motriz, y modo de aumentar la luminosidad del gas. Manuscrit. Madrid: Archivo Histórico del Registro General de Patentes, 1867.

La unidad de la ciencia y la armonía que reina entre las humanas y la Divina, que es el principio mas eficaz del verdadero progreso intelectual. [Discurs d'entrada a l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona.] Arxiu Reial Acadèmia de Ciències de Barcelona, 1873 (24 de novembre).

Consideraciones sobre el origen y desarrollo de la vida en contra de los defensores de la generación espontánea y de la transformación de la especie. [Trellat de torn, llegit a l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona.] Arxiu de la Reial Acadèmia de Ciències de Barcelona, 1875 (2 d'abril).

El clero y la ciencia moderna. Barcelona: Establecimiento Tipográfico de Magriñá y Subirana, 1876.

La cosmogonía de Moisés en relación con las ciencias geológicas. [Memòria inaugural del curs llegida a l'Acadèmia de Ciències.] Arxiu de la Reial Acadèmia de Ciències de Barcelona, 1876 (14 d'octubre).

Consideraciones filosófico-ascéticas sobre las siete palabras que pronunció Jesucristo en la Cruz. Barcelona: Imprenta de los Herederos de la Vda. Pla, 1878.

Ensayo de Física y Química trascendentalmente consideradas con arreglo a la doctrina de Santo Tomás de Aquino. Barcelona: Imprenta de la viuda e hijos de J. Subirana, 1879.

Tratado fundamental de Química y Física con arreglo a la doctrina de Tomás de Aquino sobre la materia y la forma. Barcelona: Imprenta y librería religiosa y científica del heredero de D. Pablo Riera, 1881.

Sobre unas nuevas pilas eléctricas. [Nota llegida a l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona.] 1882 (15 de febrer).

Memoria sobre el reconocimiento de los aceites de algodón y sésamo mezclados con el aceite de olivas. [Memòria llegida a l'Acadèmia de Ciències.] 1882 (7de juny).

Escrits sense data (s.d.) (conservats per Pere Arbós segons Elías de Molins).

Fonts: 21, 27, 28, 103, 112, 157, 221 i 268.